Projektas

LIETUVOS RESPUBLIKOS EKONOMIKOS IR INOVACIJŲ MINISTRAS

ĮSAKYMAS
DĖL VIEŠOJO SEKTORIAUS DUOMENŲ ATVĖRIMO REKOMENDACIJŲ PATVIRTINIMO

2020 m. d. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasis Dokumentų rinkinių portalo nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. sausio 15 d. nutarimu Nr. 24 „Dėl Dokumentų rinkinių portalo steigimo ir jo nuostatų patvirtinimo“, 17.2 punktu ir įgyvendindamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, 3.3.2 punkte nustatyto darbo „Valstybės institucijų duomenų atvėrimas ir vienodas konsultavimosi su visuomene praktikos įdiegimas“ 1 punktą „Viešojo sektoriaus nuasmenintų ir neslaptų duomenų atvėrimas“:

1. T v i r t i n u Viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo rekomendacijas (pridedama).

2. P a v e d u Informacinės visuomenės plėtros komitetui koordinuoti viešojo sektoriaus duomenų atvėrimą ir teikti konsultacijas šiuo klausimu.

3. N u s t a t a u, kad šis įsakymas įsigalioja 2020 m. liepos 1 d.

Ekonomikos ir inovacijų ministras

Parengė
Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos
Skaitmeninės darbotvarkės departamento
Skaitmeninių iniciatyvų valdymo skyriaus
vyriausioji specialistė

Asta Žilienė

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro
2020 m. d. įsakymu Nr.

VIEŠOJO SEKTORIAUS DUOMENŲ ATVĖRIMO REKOMENDACIJOS

I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo rekomendacijose (toliau – Rekomendacijos) nustatomi viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo organizavimo, koordinavimo, įgyvendinimo, stebėsenos ir duomenų teikimo principai. Rekomendacijos skirtos institucijoms, Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nustatyta tvarka teikiančioms informaciją ir dokumentus pakartotiniam naudojimui (toliau – Institucijos), kurios, atlikdamos teisės aktuose nustatytas funkcijas, tvarko savo sukauptus duomenis informacinių technologijų priemonėmis.

2. Rekomendacijų paskirtis – sudaryti palankias sąlygas veiksmingam pakartotiniam duomenų panaudojimui bei padėti Institucijoms atverti duomenis (išskyrus draudžiamus atverti duomenis, kaip tai nurodyta Rekomendacijų 5.3.2 papunktyje): organizuoti savo duomenų atvėrimą, nustatyti duomenų atvėrimo uždavinius ir prioritetus bei juos įgyvendinti, apibrėžti Institucijų duomenų atvėrimo organizavimo ir parengimo procedūras bei standartizuoti duomenų atvėrimo procesą. Institucijos turi užtikrinti, kad būtų laisvai prieinami Institucijos veikloje ar dokumentuose užfiksuoti ir kaupiami duomenys, informacija ar jos dalis bei jie būtų pateikiami ir atnaujinami kompiuteriu nuskaitomais atvirais formatais, įskaitant Institucijų valdomų duomenų šaltinių duomenis, kuriuos visi asmenys gali pakartotinai naudoti ir platinti bet kokiu tikslu, neprieštaraujančiu duomenų naudojimo sąlygoms, kuriomis duomenys buvo gauti, ir nurodomas jų šaltinis.

3. Požymiai, pagal kuriuos duomenys priskiriami atvertam duomenų rinkiniui, kuriems suformuotas metaduomenų aprašymas, atitinkantis Duomenų katalogo žodyno (angl. *Data Catalog Vocabulary* (DCAT) https://www.w3.org/TR/vocab-dcat/) reikalavimus:

3.1. prieinamumas – duomenys prieinami neribojant Lietuvos Respublikos, kitų Europos Sąjungos valstybių narių, Europos ekonominės erdvės valstybių fizinių, juridinių asmenų, juridinio asmens statuso neturinčių subjektų ir (arba) jo filialų ir atstovybių, naudojančių atvirų duomenų

rinkinius ir (ar) jų metaduomenis (toliau – duomenų naudotojai), šių duomenų panaudojimo tikslų ir apimties, bet laikantis reikalavimo pateikti informaciją apie duomenų šaltinį;

3.2. automatinis nuskaitymas – atvirais formatais pateikti duomenys be papildomo apdorojimo nuskaitomi informacinių technologijų priemonėmis;

3.3. neatlygintinumas – duomenys teikiami neatlygintinai arba už atlyginimą, apskaičiuotą, remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. sausio 10 d. nutarimu Nr. 45 „Dėl Atlyginimo už registro objekto registravimą, dokumentų teikimą dydžių apskaičiavimo ir atlyginimo už registro objekto registravimą, registro duomenų, registro informacijos, registrui pateiktų dokumentų ir (arba) jų kopijų, valstybės informacinių sistemų duomenų teikimą mokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

3.4. teisė naudoti be apribojimų – gautus duomenis galima be apribojimų pakartotinai naudoti, jungti su kitais duomenimis ir teikti tretiesiems asmenims.

II SKYRIUS
DUOMENŲ ATVĖRIMO ORGANIZAVIMAS INSTITUCIJOSE

4. Siekiant pažangaus, efektyvaus, politinę, ekonominę ir socialinę naudą kuriančio viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo, kuris skatintų skaidrumą, atskaitingumą, pasitikėjimą valdžia, skaitmeninės ekonomikos plėtojimą ir didintų Lietuvos konkurencingumą, institucijoms rekomenduojama:

4.1. paskirti asmenį, atsakingą už Institucijos duomenų atvėrimo organizavimą (toliau – Koordinatorius), ir asmenį arba asmenis, kurie vykdys Rekomendacijų 5 punkte nustatytus veiksmus;

4.2. pavesti Koordinatoriui užtikrinti duomenų atvėrimo eigą, jos priežiūrą bei informacijos, duomenų, dokumentų ir (arba) jų kopijų teikimo, skelbimo ir (arba) perdavimo atitiktį Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatyme ir kituose Rekomendacijų 5.3.1 papunktyje pateiktuose teisės aktuose nustatytiems reikalavimams. Prireikus Koordinatorius gali teikti pasiūlymus dėl duomenų atvėrimo veiklos tobulinimo Institucijos vadovui ir Informacinės visuomenės plėtros komitetui (toliau – atsakinga institucija);

4.3. apie Institucijoje paskirtą Koordinatorių per 3 darbo dienas nuo jo paskyrimo dienos informuoti atsakingą instituciją ir pateikti registracijos prašymą – užpildyti prašymo formą, kuri paskelbta Dokumentų rinkinių portale (toliau – Portalas);

4.4. Institucijoms, neturinčioms pakankamai vidinių žmogiškųjų išteklių duomenims atverti, rekomenduojama Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka parinkti duomenų atvėrimo paslaugų teikėjus.

5. Institucijai rekomenduojama vadovautis tokia duomenų atvėrimo veiksmų seka:

5.1. Visų Institucijos valdomuose duomenų šaltiniuose turimų duomenų inventorizacija:

5.1.1. Inventorizuojami duomenų rinkiniai ir suformuojami duomenų rinkinių sąrašai.

5.1.2. Parengiama ir į Portalą įkeliama duomenų rinkinių struktūra.

5.1.3. Atliekamas duomenų rinkinio prioritetiškumo vertinimas pagal Institucijai pateiktą duomenų poreikį, o jeigu tokio nėra – pagal Institucijos nurodytą numanomą poreikį. Sudarytas ir registruotas Portale inventorizuotų duomenų rinkinių sąrašas peržiūrimas ir pagal išreikštą duomenų naudotojų poreikį patikslinamas jo prioritetiškumo vertinimas bei struktūra.

5.1.4. Institucijos sprendimu turintys aukščiausią prioritetą duomenų rinkiniai įtraukiami į metinį duomenų atvėrimo planą Portale.

5.2. Metaduomenų parengimas:

5.2.1. Metaduomenys parengiami duomenų rinkiniams, kuriuos Institucija nusprendžia atverti po prioritetiškumo vertinimo ir kurie įtraukiami į duomenų atvėrimo planą Portale.

5.2.2. Duomenų rinkinio metaduomenys parengti, kai užpildomi laukai:

5.2.2.1. pavadinimas;

5.2.2.2. bendras apibūdinimas;

5.2.2.3. rinkinio struktūros failas CSV formatu (angl. *comma separated values*);

5.2.2.4. licencija, kaip nurodyta Rekomendacijų 5.2.3 punkte;

5.2.2.5. duomenų atnaujinimo periodiškumas;

5.2.2.6. kategorija;

5.2.2.7. organizacija;

5.2.2.8. duomenų rinkinį tvarkantis atsakingas asmuo.

5.2.3. kiekvienam duomenų rinkiniui nustatomas pakartotinio naudojimo licencijos tipas pagal tarptautinį „Creative Commons“ autorinių teisių modelį (https://creativecommons.org/licenses/?lang=lt). Priskirtos duomenų rinkiniui „Creative Commons“ pakartotinio naudojimo licencijos tipo nuostatos neturi prieštarauti Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo ir kitų įstatymų, reglamentuojančių duomenų rinkinio naudojimą, nuostatoms. Jeigu duomenų rinkiniui yra taikomos specialios naudojimo sąlygos, jos turi būti aprašytos tam skirtame Portalo metaduomenų lauke.

5.3. Duomenų publikavimas ir stebėsena:

5.3.1. Publikuojami duomenys turi atitikti 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB ir Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių Institucijų veiklos sritis, reikalavimus.

5.3.2. Prieš publikuojant ar atnaujinant jau publikuotus duomenis Portale siūloma rankiniu arba automatiniu būdu atlikti duomenų ir metaduomenų kokybės patikrą, o aprašant atvirų duomenų rinkinio struktūrą, atlikti duomenų apsaugos reikalavimų įgyvendinimo patikrą, kurios metu nustatoma, ar nėra pavojaus asmens duomenų ir kituose įstatymuose įvardintų draudžiamų atverti duomenų (toliau – draudžiami atverti duomenys) atskleidimui ir ar taikomos organizacinės ir techninės duomenų apsaugos priemonės.

5.3.3. Prieš publikavimą draudžiamų atverti duomenų pašalinimui gali būti taikomos automatinės arba rankinės duomenų pašalinimo priemonės. Automatinį draudžiamų atverti duomenų pašalinimą rekomenduojama vykdyti naudojant konkrečiam duomenų rinkiniui pritaikytus algoritmus. Naudojant automatinius duomenų pašalinimo algoritmus siūloma papildomai atlikti ir rankinę pašalinamų duomenų peržiūrą, t. y. įvertinti, ar algoritmo pasiūlyti duomenys yra pašalinti, patvirtinant duomenų pašalinimo faktą. Rankinę duomenų peržiūrą rekomenduojama atlikti ir tais atvejais, kai yra unikalus atvirų duomenų rinkinių duomenų mastas ir kai tam tikros duomenų kategorijos turi išimtis.

5.3.4. Duomenys, atitinkantys duomenų laukų struktūros lentelę, publikuojami naudojant Portalo duomenų importavimo funkciją arba sukuriant integracines aplikacijų programavimo sąsajas tarp Portalo ir institucijos duomenų šaltinio ar tarpinės duomenų saugojimo struktūros.

5.3.5. Duomenys publikuojami atvirais formatais.

5.3.6. Siekiant užtikrinti suformuotų atvirų duomenų brandą ir kokybę, duomenys publikuojami ne žemesniu nei trečiu brandos lygiu, tačiau, atsižvelgiant į deklaruotą duomenų naudotojų poreikį ir duomenų rinkinio kuriamą ekonominę, socialinę ar mokslinę vertę, Portale gali būti registruojami ir žemesnės brandos duomenų rinkinių metaduomenys. Atvirų duomenų brandos lygį nusako Tim Berners Lee penkių žvaigždučių modelis (https://5stardata.info/en/).

5.3.7. Duomenų publikavimo metu formuojant metaduomenis rekomenduojama patikslinti duomenų struktūrą, kuri buvo parengta inventorizavimo metu.

5.3.8. Publikuoti duomenys bei jų metaduomenys turi būti atnaujinami metaduomenyse Institucijos nustatytu periodiškumu. Gali būti taikomas rankinis arba automatinis atvirų duomenų ir metaduomenų atnaujinimas:

5.3.8.1. Rankinį atvirų duomenų rinkinių duomenų ir metaduomenų atnaujinimą rekomenduojama naudoti, kai numatomas vienkartinis duomenų rinkinio įkėlimas arba duomenų rinkinys yra atnaujinamas nereguliariai (ne dažniau nei kartą per pusę metų).

5.3.8.2. Automatinį atvirų duomenų rinkinių duomenų ir metaduomenų atnaujinimą, naudojant Portalo funkcionalumus, rekomenduojama taikyti, kai atvirų duomenų rinkinio duomenys nuolat pildomi arba keičiasi ir juos reikia atnaujinti reguliariai. Automatinius atvirų duomenų rinkinio duomenų ir metaduomenų atnaujinimo mechanizmus rekomenduojama įgyvendinti

naudojant integracines sąsajas taip, kad kartu su atvirų duomenų rinkinio duomenimis atsinaujintų ir susiję atvirų duomenų rinkinio metaduomenys, nurodantys atnaujinimo datą, duomenų periodą ir kitus metaduomenis, kuriuos galima atnaujinti automatiniu būdu.

5.3.9. Publikavus duomenis Portale, Institucijoms rekomenduojama stebėti ir tikrinti, ar publikuojami atvirų duomenų rinkiniai atnaujinami nustatytu periodiškumu, ir įvertinti, ar atnaujinimo periodiškumas pakankamas, atsižvelgiant į atvirų duomenų naudotojų deklaruotą poreikį bei galimybes, ar duomenų rinkinių metaduomenyse aprašytos atvirų duomenų šaltinių nuorodos yra aktyvios ir veikiančios. Prireikus Koordinatorius konsultuojasi su atsakinga institucija dėl atvirų duomenų atnaujinimo periodiškumo.

5.3.10. Už identifikuotų neaktyvių atvirų duomenų rinkinių atnaujinimo mechanizmų ir neveikiančių ar neteisingų atvirų duomenų rinkinių šaltinių nuorodų ir kitų problemų pašalinimą atsakingas Koordinatorius.

5.4. Atvertų duomenų brandos lygio kėlimas:

5.4.1. Duomenų brandos lygio kėlimas pradedamas, kai duomenys publikuojami ir kai yra galimybė atsisiųsti pirminius duomenis.

5.4.2. Siekiant užtikrinti duomenų brandos lygio kėlimo efektyvumą, rekomenduojama atlikti nuolatinį atvirų duomenų poreikio vertinimą, analizuoti atvirų duomenų naudotojų deklaruotą duomenų poreikį, pastabas, pasiūlymus, paklausimus dėl duomenų atvėrimo, organizuoti apklausas ar kitais būdais rinkti informaciją apie duomenų, kurie nėra atverti, poreikį bei vykdyti atvirų duomenų rinkinių naudojimo stebėseną naudojant Portalo funkcionalumus ir statistinius duomenis.

6. Institucijoms, atliekant duomenų atvėrimo veiksmus, rekomenduojama vadovautis Portale publikuojamu Duomenų atvėrimo vadovu.

III SKYRIUS
BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

7. Atsakinga institucija teikia metodinę pagalbą duomenų atvėrimo veiksmus vykdančioms Institucijoms.

_____